

3. Кужелєв М. О. Управління публічними фінансами в умовах реформування економіки України. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України*: зб. матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 березня 2020 р.). Ірпінь, 2020. С. 42–44.

4. What is a minimum wage. Definition and purpose. *International Labour Organization*. 2015. URL: <https://www.ilo.org/resource/11-definition-and-purpose>

5. Мінімальна заробітна плата як інструмент економічної політики та державна соціальна гарантія. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2024. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/minimalna-zarobitna-plata-yak-instrument-ekonomichnoyi-polityky-ta>

6. Now available: first 2025 data for minimum wages. *Eurostat*. 2025. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250410-2>

Лоїк Р. В.

аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Вступ. У сучасних умовах цифрової трансформації світової економіки інтелектуалізація набуває ключового значення як стратегічний напрям розвитку національної економіки. В Україні, де актуальним залишається завдання забезпечення стійкості зростання та підвищення конкурентоспроможності, саме розвиток інтелектуального капіталу, впровадження високих технологій і створення інноваційної інфраструктури мають стати основою активізації інноваційно-інвестиційних процесів. Формування економіки знань вимагає комплексного переосмислення ролі науки, освіти, цифрових платформ і механізмів фінансування інновацій як рушіїв сталого розвитку, зокрема після перемоги у війні.

Мета роботи – обґрунтування ролі інтелектуалізації економіки як ключового чинника активізації інноваційно-інвестиційних процесів в Україні та визначення стратегічних пріоритетів розвитку економіки знань в умовах цифровізації та глобальної конкуренції.

Основна частина. Зауважимо, що інтелектуалізацію людського капіталу розуміють як процес поступового підвищення інтелектуального рівня шляхом синтезу інформації, знань, а також умінь і навичок окремої особи. Цей процес здійснюється для адаптації до сучасних умов господарювання та досягнення соціально-економічного ефекту. Водночас типовим результатом інтелектуалізації є створення, формування та накопичення людського та інтелектуального капіталу, які є визначальними для ефективності будь-якої діяльності, безумовно враховуючи її специфіку [3]. Такий підхід може бути екстрапольований на тлумачення інтелектуалізації економіки загалом.

Після початку повномасштабної війни в Україні роботодавці зіткнулися з новими викликами в управлінні людським капіталом. Неприятливі умови його

формування, розвитку та збереження, неможливість використовувати людський капітал у повному обсязі через значні втрати змусили компанії переглянути підходи до управління ним, акцентуючи на підтримці громадян [1]. Зазначимо, аналізуючи ситуацію у 2022–2024 рр., що за оцінками різних фахівців, великим компаніям було легше втримати цінних працівників, аніж середнім та малим, що зрозуміло з огляду на загальний потенціал відповідного бізнесу.

У контексті інтелектуалізації окремої уваги потребує покращення якості освіти в Україні, підвищення рівня практичної підготовки майбутніх фахівців, як і загалом питання перетворення ЗВО України в осередки інновацій задля стимулювання співпраці у тріаді «освіта – наука – бізнес». До прикладу, відповідно до одного з найпопулярніших рейтингів кращих університетів у світі QS World University Rankings, українські ЗВО вже тенденційно протягом кількох років ранжуються у ньому, водночас йдеться про орієнтовно 10 ЗВО, що підтверджує і рейтинг 2024 р. (табл. 1).

Таблиця 1 – Ранжування ЗВО України, які ввійшли у QS World University Rankings 2024

№ з/п	Найменування ЗВО	Позиція в рейтингу
1	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	681–690
2	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	691–700
3	НТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	731–740
4	НТУ «Харківський політехнічний інститут»	901–950
5	НУ «Львівська політехніка»	951–1000
6	Сумський державний університет	951–1000
7	НУ «Києво-Могилянська академія»	1001–1200
8	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова	1001–1200
9	Львівський національний університет імені Івана Франка	1201–1400
10	Харківський національний університет радіоелектроніки	1201–1400
11	Національний університет біоресурсів і природокористування України	1201–1400

Джерело: побудовано на основі [2]

З-поміж індикаторів, які аналізувалися у QS World University Rankings, є працевлаштування випускників, міжнародна дослідницька мережа, академічна репутація. Тобто уже факт включення вітчизняних ЗВО у рейтинги кращих університетів можна вважати вагомим досягненням і визнанням їх як потужних освітньо-наукових центрів, однак безумовно, система вищої освіти потребує подальшого реформування для ефективного стимулювання співпраці освіти, науки і підприємницького сектору.

Водночас недостатня співпраця між закладами освіти та бізнес-структурами призводить до розриву між потребами роботодавців і компетенціями випускників, де-факто стримуючи інтелектуалізацію економіки. Багато молодих спеціалістів не відповідають вимогам ринку, що демонструє необхідність у переосмисленні освітніх програм і впровадженні інноваційних підходів в освіті, гармонізуючи їх із іноземними практиками. Важливе реальне посилення співпраці в системі «освіта – наука – бізнес» задля підготовки затребуваних ринком фахівців, а також комерціалізації результатів досліджень і розробок вчених провідних ЗВО України,

наукових установ НАН, наприклад, на платформі наукових парків тощо. Така комерціалізація, зокрема, й повинна сприяти інтелектуалізації економіки, належній оцінці роботи вчених і дослідників, а також оптимальному використанню відповідних результатів і розробок для перемоги і післявоєнного відновлення, а також згодом використання у мирних цілях розробок подвійного призначення.

Стратегічні пріоритети інтелектуалізації і розвитку економіки знань в Україні в умовах цифровізації, глобальної конкуренції, війни та потреби поствоєнного відновлення мають включати:

- розвиток людського капіталу через інвестування в освіту, науку, цифрові компетентності, стимулювання повернення та залучення українських науковців і фахівців з-за кордону;
- інтеграція науки, освіти та бізнесу з метою формування інноваційних екосистем на базі університетів, наукових парків, кластерів та стартап-хабів, орієнтованих на вирішення актуальних проблем оборони і відбудови;
- цифрова трансформація публічного сектору та економіки – широке впровадження цифрових платформ, відкритих даних, штучного інтелекту для підвищення прозорості, ефективності та інноваційності управління;
- розвиток інноваційної інфраструктури та фінансових механізмів підтримки для створення сприятливого середовища для венчурного фінансування, залучення міжнародної технічної допомоги;
- підтримка воєнно-промислового комплексу в частині модернізації виробництва з орієнтацією на інновації, подвійні технології та експорт;
- інституційне забезпечення з метою удосконалення нормативної бази, розвиток інститутів підтримки інновацій, захист інтелектуальної власності;
- стратегічне партнерство з міжнародними технологічними компаніями, участь у європейських програмах досліджень та інновацій, зокрема Horizon Europe.

Висновки. Отже, інтелектуалізація економіки в умовах цифровізації, глобальної конкуренції та воєнних викликів є не лише інструментом підвищення конкурентоспроможності України, а й стратегічною основою для її поствоєнного відновлення та сталого розвитку. Формування економіки знань вимагає системного підходу до розвитку людського капіталу, інноваційної інфраструктури, цифрової трансформації та технологічного оновлення. Реалізація окреслених стратегічних пріоритетів забезпечить інтеграцію України у глобальні інноваційні процеси, сприятиме зростанню інвестиційної привабливості та створенню нових можливостей для соціально-економічної модернізації держави під час і після війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Назарко С. О., Канцур І. Г., Познанська І. В. Управління людським капіталом в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1553/1494>
2. Офіційний сайт МОН України. Аналітичні матеріали. URL: <https://mon.gov.ua>
3. Хаврова К. С., Кожухова Т. В. Людський капітал – головна умова щодо забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. *Економіка і організація управління*. 2021. № 3. С. 109–122. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/11127>